

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Raportti kiteyttää hyvin erityisesti pandemian myös muille kuin taide- ja kulttuurialalla toimiville näkyväksi tekemät alan rakenteelliset ongelmat. Alan arvostukseen ja ymmärrykseen sen toiminta- ja ansaintalogiikasta liittyvät kysymykset on nostettu hyvin esiin. Vastauksia esitettyihin havaintoihin on etsitty vuosien ajan, mutta niiden esillä pitäminen on luonnollisesti tarpeen niin kauan kunnes ratkaisut ovat löytyneet ja ne on saatu toteutettua.

Osana kokonaisuutta olisi tärkeää vielä vahvemmin kuvata ja pohtia taiteen ammattilaiseksi ja yleisöksi kasvamisen polkua sekä koulutusjatkumojä. Taidekasvatuksen ja -koulutuksen vuoteen 2030 ulottuvien visiotöiden tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset toimivat tässä hyvänä pohjana.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

- Taiteen perusopetusta ja taidekasvatusta kehitetään niin, että tarjontaa on koko maassa ja eri taiteenaloilla. Selvitetään tarve uudistaa lakia taiteen perusopetuksesta.
- Hallitus antaa vuonna 2023 alkavalla hallituskaudella eduskunnalle kulttuuripoliittisen selonteon.
- Kunnat sisällyttävät kulttuuritoiminnan tavoitteet ja toimenpiteet kunnan strategiaan, talousarviokäsittelyyn ja toiminnan säännölliseen arviointiin yhteistyössä kunnan sisällä eri toimialojen, muiden kuntien sekä kulttuurialan toimijoiden kanssa.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

Toteuttamalla raportin ehdotukset kulttuuripoliittisen selonteon antamisesta sekä perustamalla kulttuuri- ja luovia aloja käsittelevä ministeriryhmä. Raporttiin nostettu muistutus alan

pirstaleisuudesta, ja sen kyvystä kertoa roolistaan yhteiskunnassa ja sen kehityksessä, on myös keskeinen kohta, johon voimme yhteisesti vaikuttaa.

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme kulttuuripoliittisen selonteon antamista ja kulttuuri- ja luovien alojen ministeriryhmän perustamista. Tulevan Oulu2026 kulttuuripääkaupunkivuoden kulttuuri-ilmastonmuutos teema kannattaa hyödyntää laajasti. Alan kyky kertoa itsestään ja sen vaikutuksista yhteiskunnalle on niin ikään asia, josta voimme kollektiivisesti kantaa vastuuta. Esimerkiksi taideopetuksen rooli kestävyiden, aktiivisen kansalaisuuden ja demokratian vahvistajana tulisi tunnistaa nykyistä vahvemmin.

Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme kulttuuribudjetin nostamista prosenttiin. Keinoja ja kannustimia yksityisen rahoituksen kasvattamiseksi on tarpeen ottaa käyttöön ja toteuttaa. Kuntien rahoitus on ratkaisevan tärkeä taiteen ja kulttuurin rahoittajana, joten tässä kohdin nousee keskiöön myös luvussa 5 esitetyt kuntiin liittyvät toimenpide-ehdotukset.

Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Raporttiin on kirjattu, että ”Kulttuurialan koulutuksen saaneiden valmiuksia hyödyntää osaamistaan myös kulttuurialan ulkopuolella tulee vahvistaa ja lisätä taide- ja kulttuurialan yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja työllisyyttä. Vastaavasti muilla aloilla on lisättävä ymmärrystä kulttuurialan osaamisen merkityksestä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista.” Taide- ja kulttuurialan koulutuksen saaneiden osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen toteuttaa myös raportin useita muita kohtia, ja on asiana laajempi, kuin luvun 3 toimenpiteisiin kiteytetyt ehdotukset. Näemme, että tämän asian painoarvo on merkittävä taide- ja kulttuurialan tulevaisuuden näkökulmasta mm. raportin alussa mainittuun alan arvostukseen ja ymmärrykseen liittyen. Tulevaisuuden näkymillä on myös vahva yhteys siihen, uskaltavatko taiteesta itselleen ammattia suunnittelevat nuoret lähteä kouluttautumaan alalle. Kulttuurialan osaamisen merkitys tulisi tunnistaa paitsi työelämässä, myös muilla koulutusaloilla ja osana eri alojen opintoja.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Luvun keskeinen huomio on, että ”Lähtökohtana kaikissa ratkaisuisissa on oltava, että taiteellinen ja luova työ tunnustetaan työksi ja elinkeinoksi ja sitä kohdellaan eri järjestelmissä ja menettelyissä sen mukaisesti.” Ilman tätä muutosta toimenpiteet jäänevät vajaiksi.

Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kunnilla on lähipalveluiden tuottajana keskeinen asema luvussa esitettyjen tavoitteiden saavuttamisessa. Pidämme tärkeänä, että raportissa ehdotetulla tavalla kunnissa kirjattaisiin

kulttuuritoiminnan tavoitteet ja toimenpiteet kunnan strategiaan, talousarviokäsittelyyn ja toiminnan säännölliseen arviointiin yhteistyössä kunnan sisällä eri toimialojen, muiden kuntien sekä kulttuurialan toimijoiden kanssa. Kirjausten tulisi sisältää myös tavoitteet, toimenpiteet ja rahoitus taiteen perusopetuksen sekä muun taidekasvatuksen ja kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamisesta.

Taiteen perusopetuksen tarjontaa laajentamalla ja osallistumisen esteitä poistamalla nykyistä useampi lapsi ja nuori saisi mahdollisuuden osallistua itseä kiinnostavan taiteenalan opetukseen omalla kotiseudullaan. Vahvistamalla taiteen perusopetuksen eri taiteenalojen alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueiden ja maakuntien kanssa varmistetaan lasten ja nuorten yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet. Taiteenalakohtaiset ja alueelliset tarpeet huomioimalla ylläpidetään ja kehitetään taiteen perusopetusta ja sen vaikuttavuutta myös osana koulutusjärjestelmää. Keinoja tulee etsiä siten, että huomioiduksi tulevat sekä nykyisten että uusien toimijoiden tarpeet ja toimintaedellytykset. Lainsäädäntö tulisi tarkistaa keinojen löydyttyä vastaamaan koulutusmuodon toteutumista ja tarpeita.

Taiteen perusopetus luo pohjaa elinikäiselle harrastuneisuudelle ja antaa valmiudet hakeutua alan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Kehitystyötä taiteen perusopetuksen saatavuuden ja saavutettavuuden lisäämiseksi, sekä mm. koulutusjatkumoiden parantamiseksi tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä koulutusten järjestäjien ja alan toimijoiden kanssa. Olemme mielellämme tässä työssä mukana.

Kannatamme lämpimästi ehdotusta kulttuurialan tilasto- ja tietoperustan sekä alan vaikuttavuuteen liittyvän monialaisen tutkimuksen vahvistamista. Taidekasvatuksen, -opetuksen ja -harrastusten tulee olla osa vahvistuvaa tietopohjaa.

Seirala Viivi
Taiteen perusopetusliitto TPO ry